

Magyar Szerzői Jogi Fórum Egyesület - Hungarian Copyright Forum Association

info@mszjf.hu

**dr. Munkácsi Péter úrnak
kormány-főtanácsadó**

**Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
EU és Nemzetközi Együttműködésért felelős Helyettes Államtitkárság**

Tisztelt Főtanácsadó Úr!

Köszönjük megkeresését szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló előterjesztés (a továbbiakban: „Tervezet”) véleményezésére. A Magyar Szerzői Jogi Fórum Egyesület képviselőjeként az alábbi észrevételeket teszem az Előterjesztés szerzői jogot érintő rendelkezéseivel összefüggésben.

Az érdemi észrevételeink megtételét megelőzően sajnálattal rögzítjük, hogy a Tervezet véleményezésére a jogalkotó – különös tekintettel a módosítás társadalmi súlyára, terjedelmére – ismét rendkívül rövid időt, mindösszesen 4,5 munkanapot biztosított. Meggyőződésünk, hogy a Tervezet kiérlelt, rendszerszerű vizsgálatához ennyi idő nem elégséges, ennek következtében pedig nem garantálható, hogy a Tervezet társadalmi egyeztetése eléri kívánt célját, és a jogalkotó végül valós társadalmi igényekre reflektáló, széles körben elfogadott és szakmailag is alátámasztott jogszabályt tud elfogadni. A rövid határidő a szellemi tulajdon védelmével foglalkozó civil szervezeteket azért is hátrányosan éri, mivel – mint az Ön számára is ismert – az említett szervezetek rendelkezésére kizárólag a tagok társadalmi munkája áll, így az erőforrások a megszokottnál is szűkösebbek. Érthetetlen számunkra az észrevételezésre biztosított rövid idő azért is, mivel nem ismert olyan körülmény, amely miatt a védelmi időre vonatkozó szabályokat halaszthatatlan lenne átültetni a magyar jogba. A helyzet ezzel ellentétes: a vonatkozó jogszabály átültetésére több mint egy év áll a magyar jogalkotó rendelkezésére, így nem indokolható a társadalmi egyeztetés szűk időbeli korlátok közé szorítása.

Szeretnénk emlékeztetni Önt, hogy a KIM, az SzTNH és az Egyesület között létrejött stratégiai partnerségi megállapodásban a KIM azt vállalta, hogy értesíti az Egyesületet, ha a megállapodásban meghatározott tárgykörökben jogszabály-előkészítés kezdődik. Sajnálattal állapítjuk meg, hogy ilyen tájékoztatást Egyesületünk nem kapott.

Tisztelettel kérjük a Tisztelt Főtanácsadó urat, hogy a rendelkezésére álló eszközökkel arra törekedjen, hogy a jogszabályok társadalmi egyeztetésére a KIM és az SzTNH a jövőben olyan időkeretet állapítson meg, amely lehetővé teszi a jogszabály-tervezetek érdemi vizsgálatát.

I. Az előterjesztéshez fűzött általános észrevételek

1. A Vezetői összefoglaló és az általános indokolás összefoglalóan úgy jellemzi az Irányelv célját, hogy az „által(a) elvégzett módosítások fő célja az előadóművészi teljesítmények

védelmi idejének ötven évről hetven évre növelése, hogy az előadóművészek alkotó hozzájárulásának társadalmilag elismert fontosságát megfelelő szintű védelem tükrözze”. Itt azonban szükséges volna utalni arra, hogy a védelmi idő felemelése valójában egyelőre *csak a hangfelvételben rögzített előadások előadóművészeinek teljesítményei vonatkozásában történik meg*. Az Európai Bizottság az audiovizuális előadóművészek védelmi idejének módosítására vonatkozóan is kezdeményezett már lépéseket [részben magában az Irányelvben, előírva ezen jogosult csoport tekintetében a védelmi idő meghosszabbítása lehetséges hatásainak felmérését; lásd: Irányelv 3. cikk (2) bekezdés]. Ezt a differenciált megközelítést szükséges a megfelelő helyeken végigvezetni, utalva arra is, hogy – a megfelelő EU-s jogalkotási lépéseket követően – szükség lehet a többi előadóművészre vonatkozó védelmi idő módosítására is. Érdemesnek látjuk rámutatni arra is, hogy bár az Irányelv ezt állítja, ténylegesen a védelmi idő meghosszabbítása nem feltétlenül biztosítja az életfogytig tartó védelmet. Ez az állítás az Irányelv preambulumból került átvételre, ott azonban – vélhetően figyelmetlenségből – az eredeti, 95 éves védelmet biztosítani kívánó tervezet szerinti preambulumszöveg maradt benn. Ezt a hibát nem kellene az Szjt.-ben is elkövetni.

2. A többszerzős szöveges zeneművekkel kapcsolatban a vezetői összefoglaló és az indokolás a következőt mondja: „elképzeltető ugyanakkor, hogy más tagállamban lejáratott olyan – magyar szerző által alkotott – mű védelmi ideje, amelyre vonatkozóan a védelmi idő az ott már védelemben nem részesülő rész tekintetében is feléled.” Ehhez hozzá kellene tenni, hogy *ezt nem az Szjt., hanem az Irányelvvel összhangban álló, adott tagállami szerzői jogi szabályozás módosítása fogja eredményezni*, ugyanis a szövegkörnyezetből olybá tűnik, mintha az Szjt. – egyébként e tekintetben elismerten csak formális – módosítása ezt az eredményt is képes lenne kiváltani.

II. A felmondási joggal kapcsolatos rendelkezésekhez fűzött észrevételek és javaslatok (Tervezet 37. §, 41. § - Szjt. 55. §, 78/A. §):

A Tervezet szinte szöveghűen ülteti át az Irányelv rendelkezéseit, vagyis a kodifikáció során – noha arra az Irányelv lehetőséget ad – nem végezték el azt a finomhangolást, ami az új rendelkezések nemzeti joghoz, illetve helyi viszonyokhoz való illesztéséhez szükséges lett volna. Az újonnan bevezetésre kerülő felmondási ok kapcsán a Tervezet nem ad választ az alábbi problémákra:

1. A kiadók nem ritkán átruházzák saját kiadói jogait, erről azonban kötelezettség híján nem tájékoztatják az előadóművészeket. S mint hogy jellemzően nincs folyamatos elszámolási jogviszony sem a kiadói jogokkal rendelkező személy és az előadók között, illetve releváns közhiteles nyilvántartás sem tartalmazza a jogáttruházás tényét, *az előadóművészek számára nem tudható biztosan, hogy a felmondás időpontjában ki rendelkezik a kiadói jogokkal*. Ezért az előadóművész feltehetőleg az eredeti előállítóval kívánná közölni felmondását akkor is, ha a jogokat a kiadó már átadta.

2. A Tervezet logikátlanul *szűken határozza meg a felmondási esetet*. Nem annak van jelentősége ugyanis, hogy maga a kiadó terjeszti, illetve teszi nyilvánosság számára hozzáférhetővé a feltételt, hanem annak, hogy ezek a felhasználások akár a kiadó, akár az ő engedélye alapján más személy által megvalósulnak-e.

Javaslat: Az Szjt. új 55.§ (2) bekezdése az alábbiak szerint kerüljön megfogalmazásra:

„Ha a hangfelvétel forgalomba hozatalát vagy – ha erre nem kerül sor – a nyilvánossághoz közvetítését követő év első napjától számított ötvenedik év elteltével a hangfelvétel-előállító **vagy az ő engedélve alapján más személy** nem kínálja fel a hangfelvétel többszörözött példányait megfelelő mennyiségben értékesítésre, vagy nem teszi a hangfelvételt vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg, az előadóművész felmondhatja azt a szerződést, amellyel az előadása rögzítéséhez kapcsolódó jogait valamely hangfelvétel-előállítóra ruházta át.”

3. A Tervezet alapján nem dönthető el, hogy ha több előadóművész készítette a felvételt, úgy *a felmondási joggal önállóan vagy együttesen élhetnek-e a jogosultak*. A kérdés eldöntésében a Ptk. – mint háttérszabály – sem segít, mivel az csak arra az esetre tartalmaz rendelkezést (Ptk. 334.§), ha a felek még szolgáltatással tartoznak egymással. A hangfelvételek esetén azonban nem egyneműek a szerződések: a „main artist” jellemzően folyamatos elszámolási jogviszonyban marad a kiadóval, de a session zenészek jellemzően egyszeri díjra jogosultak, mely az átruházással egyidőben kerül megfizetésre. Ebből kifolyólag ez utóbbi zenészek esetén ötven évvel a rögzítést követően szolgáltatással már nem tartoznak egymás felé a felek.

A fentiek miatt nyilvánvaló, hogy speciális rendelkezések szükségesek a felmondási jog gyakorlásához. Két elvi irány tűnik lehetségesnek:

a) a felmondási joggal minden előadóművész önállóan élhet:

Mivel ismeretlen a kiadói jogok „osztott létezése”, ezért bármelyik előadó él is a felmondás joggal, az a kiadói jogot minden érintett irányában megszünteti. Ebben az esetben garantálni kell, hogy a kiadói jogok megszűnéséről minden előadóművész, felhasználó, illetve egyéb érintett személy értesüljön. Ez szinte megoldhatatlan feladatnak tűnik. Ennek a megoldásnak az is a hátránya, hogy mivel a kiadói jog megszűnéséről bármely előadó dönthet, ezzel könnyen hátrányt okozhat a többi érintett előadóművésznek.

b) a felmondási joggal az előadóművészek csak együttesen élhetnek:

Ebben az esetben a felmondási jog gyakorlása ellehetetlenül. Ötven évvel a felvétel elkészítését követően szinte lehetetlen vállalkozás valamennyi érintettet felkutatni a nyilatkozat megtételére, még akkor is, ha az előadók egyébként ismerik egymást. Mi több, a nagyobb szabású produkciók esetén a vezető előadóművész gyakran nem is tudja, hogy a háttérmunkákat ki játszotta fel a lemezre.

Mindkét elvi megoldás komoly hátrányokkal jár. Ha súlyozni kell a lehetséges hátrányok között, akkor az a) pont jár kevesebb gonddal, feltéve, hogy a megfelelő információk nyilvánosságra hozatalának kereteit a jogalkotó megteremti.

4. A Tervezet nem szabályozza a *felmondási idő* problémáját. Mivel az eredeti átruházási szerződések ilyen esetre nem készültek fel, ezért az Sztj.-nek kell kiegészítő szabályt tartalmaznia.

Javaslat: Javasoljuk annak rögzítését, hogy felmondás a csak az aktuális naptári negyedév utolsó napjára szólhasson.

5. A Tervezet nem szabályozza annak kérdését, hogy mikor tekinthető „*megfelelő mennyiségben értékesítettnek*” a hangfelvétel. Teljesítményenként, műfajonként, előadóművészenként más és más tekinthető megfelelő mennyiségnek, ráadásul a fogalom időben is változik, más tekinthető megfelelő mennyiségnek ma és 50 év múlva. Mivel a felmondás jogszerűsége e körülménytől függ, ezért nem kerülhető ki a fogalom jogszabályi meghatározása. A kifejezés túlzott rugalmassága folytán az értelmezés lehetősége nem bízható a gyakorlatra.

Javaslat: az Szjt.-ben kerüljön meghatározásra értelmező rendelkezés formájában a „megfelelő mennyiségben történő értékesítés” fogalma.

6. A Tervezet nem rendezi a *felmondás gyakorlásának módját*. Miközben az új felmondási jog – a 2013. november 1-ei hatálybalépés tényére tekintettel – minden (legkorábban) 1963-ban vagy azt követően készített hangfelvételre vonatkozik, addig az előadóművészekkel kötött felhasználási/átruházási szerződések formaiságára vonatkozó rendelkezések csak 1999-ben kerültek az Szjt.-be. Ennek köszönhetően akár szóban megkötött átruházási szerződések is érvényben lehetnek még.

Javaslat: Az Szjt.-ben rögzíteni szükséges, hogy a felmondási jog csak írásban gyakorolható.

7. A Tervezet 41. §-a (Szjt. 78/A. §) szerint, ha az előadóművész(ek) él(nek) a felmondási joggal, úgy a kiadói jog megszűnik. *A megszűnésről azonban tudomást kell szereznie egy sor – látszólag kívülálló – szervezetnek is*, mivel annak jelentősége van minden olyan esetben, amikor az Szjt. szerint a védelmi időn belüli felvétel kiadójának díjat kell fizetni (pl. Szjt. 77.§). Ha egyes felvételek esetén a védelmi idő a hangfelvétel előállítója vonatkozásában lejár, úgy a felhasználónak e teljesítmények felhasználása után már nem kell jogdíjat fizetnie, illetve a közös jogkezelőnek a felosztás során az adott felvételt nem kell beszámítania.

Javaslat: A jogszabálynak legalább azt rögzítenie kell, hogy kit terhel az adatszolgáltatás kötelezettsége.

8. A Tervezet *nem vezette végig a védelmi idő kiterjesztésének következményeit* azokban az esetekben, amikor a jogosultak összességét megillető díjak belső (jogosultak közötti) megosztási arányát az Szjt. tartalmazza [pl. Szjt. 77. § (1) bekezdés; 20. § (4) bekezdés]. A helyes eljárás az lett volna, hogy a szomszédos jogi jogosultak aránya növekszik, és valamilyen belső szabállyal az is rendezésre kerül, hogy a szomszédos jogi jogosultak esetében a védelmi idő már a hangfelvételek esetében sem lesz azonos (ha élnek az előadók a felmondási joggal).

III. A +20 éves időtartam alatt az előadóművészeknek fizetendő díjazással kapcsolatos rendelkezésekhez fűzött észrevételek és javaslatok (Tervezet 40. § - Szjt. 74/A. §):

1. A Tervezet megfogalmazása könnyen *kiüríthetővé teszi az előadókat megillető 20%-os külön díjazást kimondó rendelkezést*. Ennek oka, hogy a 74/A.§-ban használt „nem ismétlődő díjazás” fogalmának meghatározása komoly gyakorlati nehézségeket okozhat. Nem tudható, hogy ismétlődő díjazásnak kell-e tekinteni, ha a megállapodás szerint a rögzítés ellenében az előadót megillető díj két vagy több (akár még nem is egyenlő) részletben kerül megfizetésre. Ugyancsak súlyos problémát eredményezhet, ha a 20% megfizetése már azzal elkerülhetővé tehető, hogy a kiadók ismétlődő jellegű, ugyanakkor minimális (például évi 1.- Ft) díjazás megfizetését vállalják az előadók irányába. Az Irányelv megfogalmazásakor a „nem-egyszeri

díj” alatt az iparágban „royalty alapú” megoldást, vagyis az elért forgalommal arányos díjazást értették a jogalkotók. Ez a megoldás biztosítja az előadóknak ugyanis, hogy a szerződés teljes ideje alatt a forgalommal arányosan részesüljenek a kiadó hasznából.

Javaslat: Az Szjt. új 74/A. § (3) bekezdése az alábbiak szerint kerüljön megfogalmazásra:

„Ha az előadás rögzítéséhez kapcsolódó jog átruházására irányuló szerződés alapján az előadóművész **az előadás felhasználásból származó bevételekkel arányos** ismétlődő díjazásra jogosult, az előadóművésznak a hangfelvétel forgalomba hozatalát, vagy – ha erre nem kerül sor – a hangfelvétel nyilvánosságához közvetítését követő év első napjától számított ötvenedik évet követően díjazásra válik jogosulttá. E díjazás előlegfizetéssel vagy szerződésben meghatározott levonással történő csökkentésére irányuló rendelkezés semmis.”

2. A 74/A.§ (2) bekezdés két terminológiai pontatlanságot tartalmaz. Egyrészt a *felhasználást* „*hozzáférhetővé tételként*” említi. A felhasználásra való hivatkozás így pontatlan. Másrészt a 74/A.§ (2) bekezdés helyes megfogalmazása szerint az előállító *nem a 20% „elkülönítésére”, hanem annak kifizetésére köteles.*

Javaslat: A normaszövegnek a helyes terminológia szerinti átalakítása indokolt.

3. A gyakorlatban gondot okozhat, hogy *miként állapítandó meg az adott felvételre eső kiadói bevétel mértéke.* A bevételek felvételre történő megosztása nehezen ellenőrizhető az előadók, de még közös jogkezelőik részéről is.

Javaslat: Indokoltnak tűnik a bevételek felvételre történő megállapításával kapcsolatos részletszabályok megalkotása.

4. A Tervezet arra nézve sem ad megnyugtató választ, hogy az előadóművészeket az Szjt. 74/A. § (1)-(2) bekezdései alapján megillető díjazásból, melynek érvényesítését a norma a kötelező közös jogkezelés keretébe utalja, *a jogosult közös jogkezelő szervezet levonhatja-e az ezen összeg beszédéséből és felosztásából fakadó költségeit.*

5. A jogbiztonság megteremtése érdekében a Tervezetnek az átmeneti rendelkezések között rögzítenie kellene, hogy az Szjt. 74/A. § (1)-(2) bekezdései alapján az előadóművésznak járó díjazás első kifizetésének időpontja a törvény hatályba lépését követően első teljes év, várhatóan 2014.

IV. A védelmiidő-számítás szabályainak időbeli hatályával kapcsolatos rendelkezésekhez fűződő észrevételek és javaslatok (Tervezet 51. § - Szjt. 111/D. §):

Az Szjt. 111/D. § (3) bekezdését (előadóművészi szerződések újratárgyalása) rendszertanilag a felhasználási szerződésekről szóló fejezet végén kellene elhelyezni. A rendelkezésnek egyúttal az előadóművészekre nézve még kedvezőbbnek kellene lennie, és arra kell kifizetnie, hogy a „szerződés módosítására vonatkozó ajánlat nem utasítható vissza”.

V. Az üreshordozó jogdíjjal kapcsolatos kutatási kötelezettséggel kapcsolatos rendelkezésekhez fűződő észrevételek és javaslat (Tervezet 35.§ - Szjt. 20.§):

A Tervezet 35. §-a a jövőben az üreshordozó jogdíj megállapítását reprezentatív módon végzett kutatás elvégzéséhez köti. Jelenlegi formájában azonban sem a normaszöveg, sem a részletes indokolás nem ad megnyugtató választ arra a kérdésre, hogy a kutatás elvégzése ténylegesen kinek a feladata és költsége. A jogdíjat jelenleg az Artisjus a többi jogosult közös jogkezelővel egyetértésben állapítja meg, azonban azt az SZTNH javaslatára az igazságügyért felelős miniszter hagyja jóvá. Ebből következően olyan kérdések megválaszolására volna szükség, mint hogy ki és milyen határidővel kezdeményezi a kutatás lefolytatását, annak költségei kit terhelnek, meddig kell a kutatást elvégezni, minden évben el kell-e végezni stb. A részletes indokolás ugyanakkor rögzíti, hogy a kutatás módszertanát és eredményeit a felhasználók számára is nyilvánosságra kell hozni, miközben például a HENT 2012-es hamisítással kapcsolatos jelentése mellőzte a módszertani kritériumok nyilvánosságra hozatalát. A kutatás módszertani alapjainak kidolgozásába ugyanakkor nem kizárólag a szerzői jogi érdekeltek képviselőit volna érdemes bevonni, hanem a jelentős fogyasztókat és fogyasztói érdek-képviselőket is.

Javaslat: Javasoljuk, hogy a jogalkotó további részletszabályokat dolgozzon ki annak érdekében, hogy a Tervezet 35.§-ában foglalt kutatási kötelezettség megalapozott, hiteles, módszertanilag helyes és releváns eredményekre vezessen.

VI. Nem azonosított művek adatainak publikálása a honlapon (Tervezet 43.§ - Szjt. 89.§)

A Tervezet 43.§-a arra kívánja kötelezni a közös jogkezelő szervezeteket, hogy honlapjukon publikálják a „nem azonosított vagy részben azonosított, valamint a részben és teljes műdokumentációs hiánnyal kezelt művek és műrészletek adatait”. A Tervezet indokolása szerint a javaslat célja a felhasználók és jogosultak tájékoztatásának megerősítése. Megítélésünk szerint a javaslat nem szolgálja, nem is szolgálhatja a felhasználók jobb tájékoztatását, mivel a felhasználóknak nincs és nem is lehet szükséges a felosztást gátló körülmények (így például a beazonosítatlan művek számosságára) megismerésére.

Úgy látjuk továbbá, hogy a javaslat jelen formájában nem kellően kiérlelt, mivel nem veszi figyelembe azt, hogy az egyes közös jogkezelő szervezetek alapvetően eltérő módon, egymástól eltérő belső szabályok alapján végzik felosztási tevékenységüket, miközben a jelenlegi szabály – úgy tűnik – kizárólag a zenei szerzők jogait kezelő szervezetre koncentrál. Azt is szükséges megjegyezni, hogy a beazonosítatlan művekről a közös jogkezelő szervezetek mások által értelmezhető adatsort feltehetően nem képesek honlapjukon közölni, hiszen a beazonosítást pont az ilyen adatok hiánya akadályozza meg. A helyzetet jól illusztrálja az árva művekről az SZTNH által vezetett adatbázis, amely például azt a címet is tartalmazza, hogy „7 db azonosítatlan című mű” (ügyszám: Z1000031), hiszen nyilvánvalóan sem a Hivatal, sem pedig a kérelmező nem rendelkezett több információval az érintett műről. A példa jól mutatja, hogy a nyilvánosságra hozott információk alapján elvileg is kizárt a mű későbbi azonosíthatósága, a jogosult felkutatása.

Javaslat: Javasoljuk, hogy tekintsenek az Szjt 89.§ (3) bekezdésének módosítására vonatkozó javaslattól.

VII. A jelmez és díszlet, mint védett művek (Tervezet 33.§ - Szjt. 1.§)

Jelmez és díszlet: az új szabályozás szerint a szerzői jogi védelem tárgyai nem csak az Szjt. 1. § (2) bekezdése n) pontjában felsorolt jelmez- és díszlet tervek, hanem a jelmez és díszlet, mint alkotás, és annak tervei. Megítélésünk szerint a módosítást a kialakult bírói gyakorlat nem igazolja, vagyis nem látjuk kellően alátámasztottnak az indokolás erre vonatkozó

megállapítását. Nem látjuk továbbá azt a jelentős társadalmi igényt, vagy gyakorlati problémát, amely miatt a módosítást most időszerű lenne, és ilyen körülményekre a Tervezet indokolása sem hivatkozik.

A fentiek miatt azt javasoljuk, hogy a Tervezetből kerüljön ki az Szjt. 1.§-ának módosítására vonatkozó javaslat, és a kérdésre a megfelelő szakmai viták lefolytatását követően térjen vissza a jogalkotó. Amennyiben a jogalkotó nem látja halaszthatónak a kérdés rendezését, úgy javasoljuk, hogy a „jelmez” és „díszlet” főneveket a Tervezet ne többes számban használja, igazodva ezzel az Szjt. 1.§-ának többi fogalmához.

Budapest, 2012. október 12.

Tisztelettel:

dr. Tomori Pál
elnök